

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 29/MED/2016

Preslika života

Nikola Sinković, 0134/2013.

Koprivnica, rujan 2016. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za Medijski dizajn

Završni rad br. 29/MED/2016

Preslika života

Student

Nikola Sinković, 0134/2013.

Mentor

Antun Franović, docent

Koprivnica, rujan 2016. godine

Predgovor

Prvobitna ideja za ovaj projekt razvila se pukim promatranjem ležernih razgovora. Često sam se susretao s raznim nesuglasticama i nesporazumima zbog kojih nisam u potpunosti mogao razumjeti cjelokupan sadržaj. Taj je nesporazum bio popraćen neugodnošću, kojoj u ležernom razgovoru nije mjesto. Tu sam neugodnost odlučio uzdići na viši nivo, te od neke negativno percipirane stvari, uz humor učinio je kao nešto uz što možemo vidjeti i izvan izrečenog sadržaja.

Kako bi rekao George Bernard Shaw : *"Neki ljudi vide stvari kakve jesu i pitaju se "Zašto?"; ja sanjam o stvarima koje nikad nisu bile i pitam "Zašto ne?""*¹

Moje pitanje "Zašto ne?" dovelo me da dopustim da mašta od nesporazuma učini sporazum. Mašta je najrazvijeniji dio čovjekove prirode još od kada smo bili djeca, a mi joj moramo dopustiti da raste zajedno s nama.

---

¹ <http://www.citati-izreke.net/Ma%C5%A1ta.html>, dostupno: 20.9.2016.

Sažetak

Misao vodilja ovog rada su česte višeznačnosti u vizualnoj i verbalnoj komunikaciji koje nerijetko rezultiraju neželjenim nesporazumima. Uviđanjem ovog problema odlučio sam intervenirati i iznijeti svojevrsnu kritiku u obliku crteža. Uzeo sam neki nesporazum i definirao ga ilustracijom i ključnim riječima koje opisuju taj nesporazum.

Razradom crteža prikazujem momente potencijalnih nesporazuma gdje momente isključivosti: "ILI-ILI" gdje bi komunikacija krenula u jednom ili drugom smjeru, ili u potpunosti se prekinula, pokušavam likovno-verbalnom sinergijom podići na razinu: "I-I". Pri ukazivanju na višeznačnost u vizualnoj i verbalnoj komunikaciji jako je bitan humor. Pomoću humora nastavljam komunikacije kako sa vizualnog tako i sa verbalnog aspekta.

Ključne riječi: višeznačnost u vizualnoj i verbalnoj komunikaciji, nesporazum, crtež, likovno-verbalna sinergija

Popis korištenih kratica

TV	Televizor
SAF	Street art festival, Festival u gradu Koprivnici koji se održava već tri godine za redom, s početkom 2014. Godine

Sadržaj

1.	Uvod.....	5
2.	Crtež kao sredstvo komunikacije	7
2.1.	Općenito o crtežu	7
2.1.1.	Crtačke tehnike	8
2.1.2.	Crtež po definiciji	9
2.2.	Crtež u ranoj povijesti	10
2.3.	Crtež danas	12
3.	Grafika	13
3.1.	Funkcionalna i primjenjena grafika.....	15
4.	Street art.....	17
4.1.	Street art danas	18
4.2.	Vrste street art-a	18
5.	Komunikacijsko-socijalni fenomen	21
5.1.	Komunikacija u društvu	21
5.2.	Vizualna komunikacija.....	22
6.	Praktični dio	23
6.1.	Koncept	23
6.2.	Tehnika.....	26
6.3.	Odbačene misli.....	27
6.4.	Interakcija u medijski prostor.....	28
6.4.1.	Mural na kućicama.....	28
6.5.	Nastanak i realizacija	34
7.	Zaključak.....	35
8.	Literatura.....	36

1. Uvod

Čestim nesporazumima u svakodnevnoj komunikaciji možemo uvidjeti da sve pretvaramo u jedno veliko multikulturno društvo. Sve većim razvijanjem tehnologija ostvarujemo sve više komunikacije sa ljudima iz drugih krajeva svijeta. Ne možemo ne komunicirati sa ljudima, komunikaciju ne ostvarujemo samo razgovorom, nego cijelim tijelom, izrazima lica, mirisom, svakim pokretom, odlukom ili željom komuniciramo sa svijetom oko nas. Sve većom komunikacijom dolazi i do sve češćih nesporazuma.

Oduvijek volim jasne i točne definicije pojmova ili pak nekog sadržaja, vjerojatno iz tog razloga me ovaj problem višeznačnosti u vizualnoj i verbalnoj komunikaciji toliko zasmetao. Naravno kad te nešto smeta tad poduzimaš mjere da to zaustaviš ili barem smanjiš u svojem životu. Da bih si opravdao tu iritaciju izazvanu nesporazumom, odlučio sam ga bilježiti. Pokušao sam zabilježiti što više nesporazuma nastalih između ljudi oko sebe ili njih i mene, te ih pretopiti na papir u obliku ilustracija. Nerijetko se dogodilo da nailaskom na nesporazum u komunikaciji, cijela komunikacija naprosto stane ili se promjeni tema. Rijetko netko reagira na nesporazum svjesno, češće su to neki polu-osmjesi i brz prelazak na novu temu ili razlaz.

Ilustriranjem verbalno-likovnih situacija primijetio sam jedini i najveći problem, ne shvaćanje izvorne poruke zbog različitih doživljaja određenih riječi koje za nas kao ljude imaju različita značenja. Ta različita značenja se razlikuju od skupina do skupina, ovisno o različitoj vjerskoj, socijalnoj, etničkoj i obrazovnoj pozadini. Tad sam odlučio proširiti definiciju bilježenih nesporazuma na one male ili trenutne, kratke zbunjujuće situacije.

Razradom likovno-verbalnog prikaza spomenutih, otkrio sam kako se moment isključivosti: "ILI-ILI" likovno-verbalnom sinergijom na humorističan i zanimljiv način može podići na razinu: "I-I" gdje dolazi do nastavka komunikacije. Likovno-verbalnom sinergijom umnožujem potencijalna tumačenja, pri ukazivanju na višeznačnost u vizualnoj i verbalnoj komunikaciji. U crtežima je jako bitan humor, jer se pomoću njega nastavlja komunikacija kako sa vizualnog tako i sa verbalnog aspekta.

Odlučio sam te svoje crteže staviti u medijski prostor iz znatiželje hoće li ostvariti ikakvu reakciju od strane drugih ljudi. Kako bih to ostvario, aplicirao sam crteže na male naljepnice, stickere. Malim modificiranjem crteža u programu Adobe Photoshop i Adobe Illustrator sam dobio željene predloške za aplikaciju na naljepnice. Naljepnice nisam htio lijepiti sam, nego sam se odlučio na dijeljenje prijateljima i poznanicima da ih oni lijepe na razna mjesta po vlastitom nađenju te im daju neki novi autonomni smisao. Koliko mogu želim pratiti kakav smisao će im dodijeliti ljudi.

Tijekom provedbe ideje sa naljepnicama pojavila se prilika da apliciram crteže na zid kod sportske dvorane srednje škole. Na taj način bih svoje crteže u obliku murala stavio u svakodnevicu učenika, profesora i svih ostalih ljudi koji dolaze trenirati ili pratiti razne utakmice i događanja u dvorani. Dobivenu priliku sam odlučio iskoristiti te izraditi četiri murala na četiri kućice visoke oko tri-četiri metra. Tijekom izrade murala sam naišao na mnogo pozitivnih komentara od strane slučajnih prolaznika. Mnogi su vidjeli svoje vizije unutar mojih crteža. Tu sam shvatio da su crteži sami poprimili neku višu razinu interakcije sa ljudima od one prvobitne za umnožavanjem potencijalnih tumačenja, ali ostvarili nastavak komunikacije gdje bi ona inače zamrla.

Nesporazum je ostvario poticaj i nadahnuće na nadilazak samog problema. Sinergijom likovno-verbalnog crteži nadilaze probleme koristeći se humorom kao sredstvom pristupa ljudima. Humor je bitan kako sa vizualnog tako i sa verbalnog aspekta pošto se njime apsurd kao semantičko-komunikacijski fenomen koristi kako se ne bi prekinula, nego nastavila komunikacija na humorističan i zabavan način.

2. Crtež kao sredstvo komunikacije

2.1. Općenito o crtežu

Crtež kao način izražavanja i komunikacije seže toliko u prošlost da je stariji i od same pisane riječi. Da bi crtež došao do te razine na kakvoj je danas bio je potreban dugi niz godina razvoja tehnika, ali i ljudskih sposobnosti i znanja. Prvi zabilježeni crteži sežu do Homo sapiensa koji su prije otprilike 25 000 god. pr. Krista počeli crtati po pećinama i kamenjima. Njihov način crtanja, poznat danas kao piktogrami bilježio je upravo situacije i pojave koji su oni vidjeli te na taj način zabilježili svoje postojanje.

Danas, samim razvitkom jezika i pisma, raznih tehnika i mogućnosti crteži poprimaju nešto drugačije značenje. Prostu definiciju crteža možemo izreći na način da je on grafički prikaz nekog oblika, predmeta ili pojave ne nekoj površini rađen pomoću grafičkih sredstva linijom, mrljom ili točkom. Umjetnički crtež je osnova svim oblicima likovnog stvaralaštva: grafici, slikarstvu, kiparstvu i arhitekturi. On može biti samostalno i potpuno završeno djelo ili može služiti tek kao početni, pripralni stadij pri koncipiranju slike, u fiksiranju određene zamisli i oblika u prostoru. Jednako kao i svako likovno djelo, crteži se tematski dijele na crteže prema promatranju i prema zamišljanju. Crtež rađen po promatranju prirodnih oblika iz okoline sredstvo je kojim se na specifičan, možemo reći umjetnički način definira preslika stvarnosti, odnosno kojom umjetnik pokazuje svoje viđenje iste. To je kognitivna disciplina, u istoj sekundi vidimo nešto kakvo je, a opet kroz maštu te iste sekunde percipiramo na sasvim subjektivan i originalan način.

*" Drawing is the honesty of the art. There is no possibility of cheating. It is either good or bad."*²

---

² Salvador Dalí (1904.–1989.)

2.1.1. Crtačke tehnike

Kod stvaranja crteža postoje razne tehnike, a one se nazivaju crtačkim tehnikama. Prema knjizi "Pristup likovnom djelu", Matka Peića³ ovo su neke od crtačkih tehnika:

Srebrenka—Metalna pisaljka koja je izrađena od smjese srebra, olova i kalaja. Ljepota ove tehnike se očituje u tankim i preciznim crtama koje omogućuju umjetniku preciznost i čistoću linije.

Olovka—Sličnih karakteristika kao srebrenka, ali sa širom skalom tonova nego kod srebrenke. *"Od blijedog sivila ona može gradirati nijansu do duboke crnine."*⁴

Ugljen—Možemo reći da je to jedan od najstarijih crtačkih tehnika. Ugljen ostavlja mekan i zamagljen trag, ali njime možemo postići i oštre linije, ovisno o načinu crtanja.

Kreda—Crtački instrument koji može podsjećati na ugljen ili olovku ovisno o tome jeli zašiljena ili nije. Postoje krede raznih boja ali najraširenije su: crna, smeđa, bijela i crvena. Crvena kreda se naziva la sanguine, u knjizi Matka Peića je okarakterizirana kao osobito sposobna da bilježi tamno-rumene sjene koje se skupljaju pod obrvama, oko očnik kapaka, u nosnom krilcu, u rubovima usana, pored uha, ispod brade ili da ostvari onu ružičastu svjetlost što titra na izbočenim dijelovima lica: na čelu, hrptu nosa, obrazu i bradi. Nijedan crtački materijal ne može tako dočarati boju ljudske puti kao la sanguine.⁵

Pero—Ono ima tvrd i oštar šiljak pomoću kojeg dobivamo tvrde oštre linije, ali povećanjem pritiska pera na papir dobivamo meke deblje linije.

Kist—Tek laganim dodirima vrha kista s papirom dobivamo tanke i oštre linije, već nešto jačim pritiskom kista o papir dobivamo debele, ali mekane linije najčešće tuša. Kist se ističe po tome što može prelaziti iz najtanje u najdeblju liniju u jednom potezu.

---

³ Matko Peić, "Pristup likovnom djelu", Školska knjiga, Zagreb 1990.

⁴ Matko Peić, "Pristup likovnom djelu", Školska knjiga, Zagreb 1990., str 21-22

⁵ Matko Peić, "Pristup likovnom djelu", Školska knjiga, Zagreb 1990., str 28

2.1.2. Crtež po definiciji

Kada govorimo o crtežu po definiciji i načinu crtanja, možemo ga podijeliti u nekoliko skupina po načinu crtanja. Neke od tih podjela su:

Crtanje uživo—Kada crtež nastaje neposredno promatranjem crtanog objekta. To je najčešće crtanje mrtve prirode, geometrijskih oblika, portreta i svih situacija koje umjetnik vidi i bilježi na svom papiru u tom istom trenutku. Ljudski lik predstavlja najtrajnu i najzanimljiviju temu u ovoj vrsti crteža koji se primjenjuje kod portreta, medicinskim ilustracijama, strip ilustracijama i ostalim područjima.

Emotivno crtanje—Veoma slično slikanju, ono potiče na istraživanje i izražavanje raznih emocija, osjećaja, raspoloženja i slično. To su najčešće vrlo osobni crteži, a najviše ih možemo primijetiti kod djece.

Skiciranje—Kod skiciranja je važno zabilježiti prvotnu misao, ideju. Ugrubo, najčešće linijski, rukom nacrtan crtež koji se ne smatra finalnim izgledom crteža. Skiciranje se često koristi kao svojevrsan podsjetnik kako je nešto izgledalo ili kao šalabahter da ne zaboravimo detalje crtanog motiva.

Analitičko crtanje—Skice koje su stvorene sa svrhom za jasno razumijevanje i predstavljanje promatranog motiva. Jednostavnijim riječima analitičko crtanje je detaljnija skica.

Perspektivno crtanje—Koristi se kako bi se dobila treća dimenzija na papiru. Ono predstavlja prostor, dubinu, volumen, svjetlo, planove površine sve viđeno s razine očiju.

Geometrijsko crtanje—Geometrijsko crtanje se koristi osobito u građevinskim područjima koja zahtijevaju specifične i točne dimenzije.

Shematski crtež—Plan, skica, crtež, ili nacrt dizajniran da pokaže ili objasni kako nešto radi ili razjasni odnos između dijelova cjeline.

Ilustracija—Crtež koji se koristi kako bi se ukrasio ili objasnio neki tekst. Ilustracija uključuje sve osnovne podatke o tekstu ili projektu koji prikazuje, jasno navodeći svrhu, stil, veličinu, boju, karakter i drugo.

Crtež kao mentalno snalaženje, način na koji neku situaciju percipiramo kroz svoju maštu. Pamtimo određene događaje ili pohranjujemo draga sjećanja u obliku mentalnih mapa.

2.2. Crtež u ranoj povijesti

Kao sredstvo komunikacije, crtež se pojavljuje već u starijem kamenom dobu, Paleolitik (grč. *Paleo*=star, *lithos*=kamen), oko 25 000 do 5 000 god. pr. Krista, kada je čovjek po zidovima pećina crtao i urezivao likove bizona, mamuta, sobova, konja kasnije i ljudske likove. Najstariji crteži sačuvani su u spiljama diljem Europe: od Španjolske do Rusije. Čovjek se prilagođava prostoru na kojem crta, ne ograničava se kadrom ili rubom papira jer ih ni nema. Koristi cijele plohe spilja, a likovi su crtani u različitim smjerovima, nalaze se u raznim položajima, a nerijetko su smješteni jedni preko drugih (primjer Slika_1.). *"...životinjski likovi, naslikani na zidovima spilja u Dordogni i u Altamiri, remek-dijela naturalizma, u čemu ih nijedna kultura nije nadmašila, objašnjava se time što je primitivni čovjek, izrađujući ih, bio pokretan dubokim uvjerenjem da stvara."*⁶

Slika_1. Spilja Lascaux (Dordogne)

Na primjeru kosti iz Predmosta (primjer Slika_2.) javlja se složeniji odnos simbola i prikaza. Javljaju se različite linije—kružne, vertikalne, horizontalne—glavna vodilja im je zakon simetričnosti. Linije označavaju pojedine dijelove tijela, ali istovremeno imaju simbolički karakter čiji smisao možemo samo pretpostavljati. Kod primitivnih kultura linearna kretanja, figurativna ili apstraktna najčešće simboliziraju samu natprirodnu snagu. Kad bi uspoređivali kost iz Predmosta sa Venerom iz Lespuguea ili Vučedolskom golubicom iz Vučedola, vidjeli bi da je kod kosti iz Predmosta stupanj apstrakcije mnogo veći nego kod Venere i Vučedolske golubice kod kojih je plastičnost prirodnih oblika uravnotežena s apstraktnošću kompozicije.

---

⁶ Germain Bazin, "Povijest umjetnosti", Naprijed, Zagreb 1968., str 9

*"Plastični oblici prevedeni su na zakrivljeno oplošje nizanjem linija, koje zatvaraju sve manje i manje krivulje stvarajući osjećaj blizine i udaljenosti pojedinih izoliranih oblika...nema kontinuiranog obrisa, oko je potaknuto da prati kretanje pojedinih linija i izolirane apstraktne geometrijske oblike, a na prisutnost ljudskog lika upućuje isključivo njihovo mjesto."*⁷

Slika_2. Kost iz Predmosta

Hijeroglifi su slikovno pismo koje su koristili Maye i stari Egipćani. Oni su najbolji primjer kako se može pojednostavljenim simbolima prikazati pojedina bića, predmete pa i *"nezbiljske pojmove"*⁸. Sastojalo se od niza simbola koji su označavali neki glas ili čak i cijelu riječ. Davali su znakovima glasovnu vrijednost kako bi čim lakše prenijeli željenu poruku. Promatrajući hijerogliffe s današnjeg stajališta može nam se činiti da njihovo iščitavanje može dovesti do višeznačnosti u vizualnoj i verbalnoj komunikaciji. Iako je današnje pismo puno jednostavnije i uređenije od hijeroglifa, dolazi do jednakog, ako ne i većeg broja nesporazuma u komunikaciji sa ljudima iz drugog dijela svijeta, sa drugačijom kulturom, etničkom i obrazovnom pozadinom.

---

⁷ Dr. Jadranka Damjanov, "Likovna umjetnost II.dio", Školska knjiga, Zagreb 2008., str 17

⁸ Radovan Ivančević, "Stilovi razdoblja života I, Od Paleolitika do Predromanike", Profil, Zagreb 2009., str 59

2.3. Crtež danas

U ranoj povijesti su se ljudi trudili prikazati ono vanjsko, životinje o kojima je ovisio njihov opstanak, a danas se trude prikazati ono unutarnje, promišljanja, osjećaje, najintimnije misli kako bi si osigurali opstanak i razvitak kao duševnih bića.

Za crtež možemo reći da je srce i duša umjetničkog izražaja. Važan alat komunikacije i razmišljanja, najjednostavniji i najkreativniji način izražavanja osjećaja i misli nekog umjetnika. Crtež je izuzetno učinkovito sredstvo za izražavanje određenih stavova, on djeluje na nekoliko razina kojima je jako važno ovladati kako bi dizajner, slikar, grafičar odnosno umjetnik postigao određenu razinu i postao kvalitetan profesionalac u svojoj struci.

Crtanje je veoma važna aktivnost kipara, slikara i grafičara. Svi oni koriste crtež kao početnu točku svakog procesa definiranja likovne misli, intimnu sekvencu, kao svojevrsno kanaliziranje energije neke ideje, potrebe za izražavanjem kroz proces skiciranja pa sve do oblikovanja prihvatljivo definiranih i dovršenih djela. U današnje vrijeme je crtež izašao iz te zone intimnosti umjetnika i postoji kao finalni produkt likovnog razmišljanja. O crtežu ne govorimo kao o usputnoj tehnici kojom se služimo za analiziranje određenog motiva koji ćemo kasnije pretvoriti u sliku, grafički otisak ili skulpturu. Crtež je ravnopravna disciplina koja je svoju samostalnost izborila na velikim međunarodnim izložbama širom svijeta.

Takav pristup crtežu i crtanju otvorio je i nova poglavlja u kojima analiziramo metode, sredstva, načine crtanja, granična područja, jer crtež prerasta malu formu i poznata crtačka sredstva dopunjuje suvremenim sredstvima i prostornim konceptima. Umjetnici vješto kombiniraju crtež sa grafikom, slikanjem ili instalacijama. Ne ustručavaju se na čistoći i samodostatnosti. Zastupljene su različite likovne poetike i brojne crtačke tehnike ostvarene poznatim sredstvima: od olovke, ugljena, krede, tuša i pera, pastela, do crnoga grafita. U današnje vrijeme se često susrećemo s kombiniranjem nekoliko tehnika kao što su crtež sa kolažom ili kompjuterskom grafikom. Sve češće je slikarsko platno velikih formata podloga gdje autori raznim medijima stvaraju svoje ideje upravo u tehnici crteža.

*"It is not bright colours but good drawing that makes figures beautiful."*⁹

---

⁹ Titian (c.1487./1490.–1576.)

3. Grafika

Kada pričamo o grafici (grč. grafein = pisati, urezivati) možemo je izreći kroz tri osnovna određenja prema knjizi "Grafika" Frane Para¹⁰:

- Grafika je otisak, odnosno umjetničko djelo je otisnuto na papiru, platnu, koži i sl., kao materijalnoj podlozi, nosiocu grafičkog otiska, pa ga nazivom "grafički list" pojmovno odvajamo od tiskovina drugih vrsta.
- Grafika je utisak, odnosno umjetničko djelo je doista utisnuto u tiskovinu ploču, to jest da je umjetnik svoju misao i akciju usmjerio prema materijalu i u materijal, transformirajući njegovu ulogu, oblikujući površinu ploče u pozitivan ili negativan reljef.
- Grafika je pečat, odnosno autentično svjedočanstvo o identitetu stvaraoca i njegove epohe.

Grafiku je stvorila potreba za širom raspodjelom kulturnih dobara- pismenosti, znanja a poslije i umjetnosti. Smisao i cilj grafici već u samim počecima bio je uvišeznačavanje šansa ljudskom duhu za izdizanje iz mraka neznanja.

Posebnost grafike stoji u tome da ona ne nastaje izravnim potezima po plohi kao crtež već crtežom koji se urezuje u neku plohu, takozvane- matrice. Ta se ploha zatim premazuje bojom i tiska na papir gdje se dobije crtež od boje koja je ušla u utore urezivanja (poznati kao duboki tisak) ili ploha koje nisu urezane (visoki tisak).

"Grafika nije crtež - niti je crtež grafika."¹¹

---

¹⁰ Frane Paro, "Grafika, marginalije o crno-bijelom", Mladost, 1991., str 21

¹¹ Frane Paro, "Grafika, marginalije o crno-bijelom", Mladost, 1991., str 21

Prema knjizi "Grafika" Frane Para čitavo područje izvorne grafičke umjetnosti uobičajeno je dijeliti na četiri grafičke tehnike ili, točnije, metode otiskivanja, a to su:

1. TEHNIKA VISOKOG TISKA (drvorez, linorez, gravura, jetkanica) kod visokog tiska crtež je reljefan na ploči, a na papiru nakon otiska neznatno udubljen.
2. TEHNIKA DUBOKOG TISKA (primjer Slika_3.) (bakrorez, bakropis, aquatinta, mezzotinta, suha igla) kod dubokog tiska crtež je na ploči udubljen, a na papiru nakon otiska neznatno reljefan.
3. TEHNIKA PLOŠNOG TISKA (litografija, offsetografija) kod plošnog tiska crtež je plošan na ploči i na papiru nakon otiska.
4. TEHNIKA PROTISNOG TISKA (šablonski tisak, sitotisak)¹²

Slika_3. Gustave Doré, Don Quixote, ploča_1

---

¹² Frane Paro, "Grafika, marginalije o crno-bijelom", Mladost, 1991., str 24

3.1. Funkcionalna i primijenjena grafika

Više-manje svi vidovi grafike koje nalazimo kroz noviju (post-srednjevjekovnu) povijest pa tako i ovovremena umjetnička i primijenjena grafika vuče korijene iz svoje prvobitne funkcije, a koja je bila funkcionalne naravi. Najstariji grafički otisci su, dakle bili u funkciji širenja vijesti to jest pismene komunikacije, bilo da se radilo o otiscima teksta i popratne ilustracije u funkciji prenošenja aktualnih vijesti ili oglašavanja. Ti su otisci pratljivi sve do kasnijeg srednjeg vijeka i radi se uglavnom o drvorezima, bakropisima, bakrorezima i gravurama, sve do Guttembergovog izuma, koji predstavlja prijelomnicu kako u razvoju tiskarstva tako i u razvoju funkcionalne grafike.

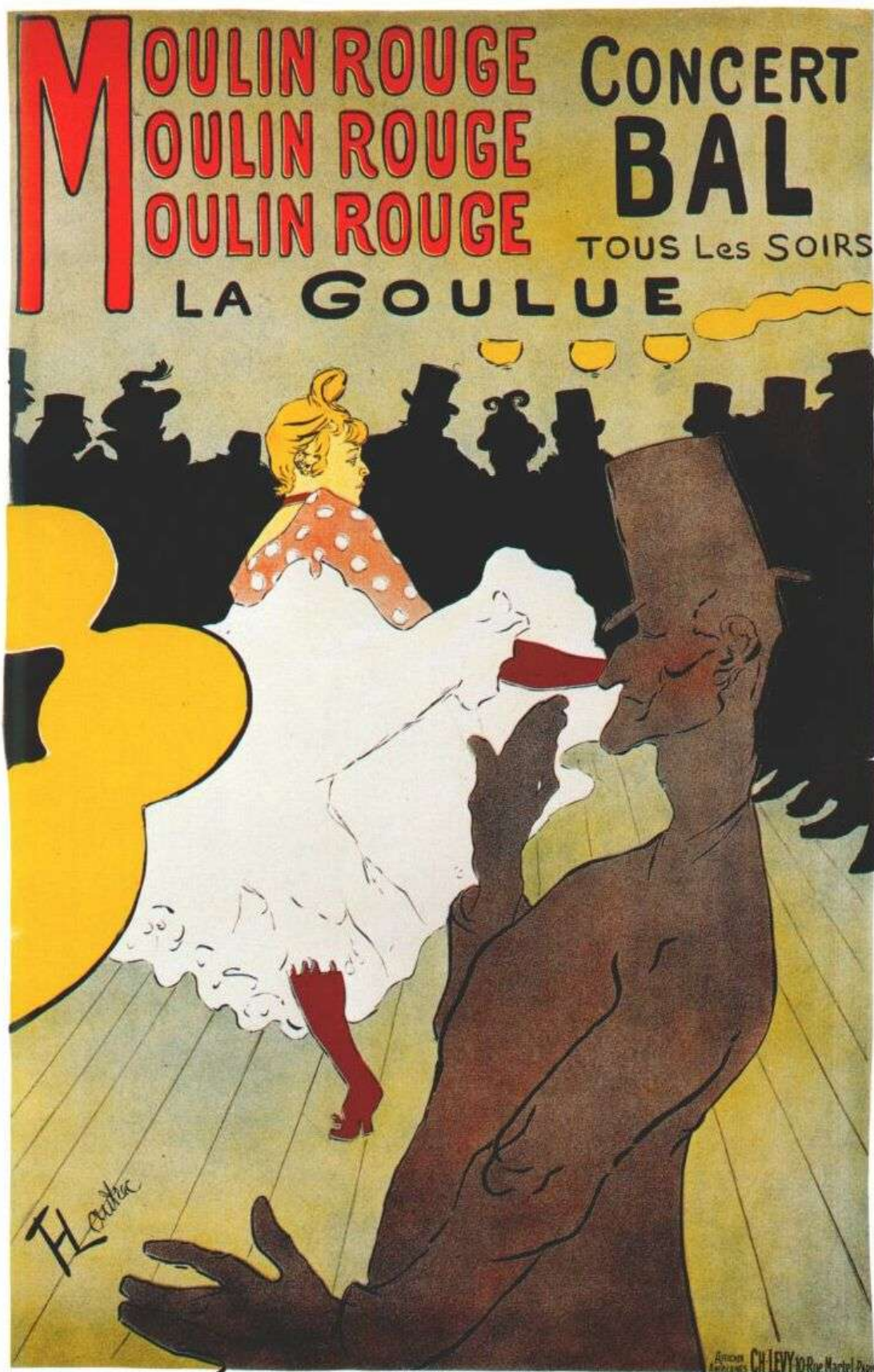
Primijenjena grafika javila se iz potrebe za oglašavanjem koje se isprva obavljalo putem glasnika, kasnije su se te vijesti počele zapisivati na kamenim pločama. Jedan od primjera takvog zapisa na kamenu ploču je Hamurabijev zakonik iz Babilona. U modernim vremenima se uz tekst počela primjenjivati i slika, te je tako nastao plakat kao najraširenija vrsta oglašavanja.

Plakate su u ranija vremena često radili umjetnici, pa su oni imali umjetničku vrijednost kao slika ili grafika. Najčešće su rađeni grafičkim tehnikama litografijom ili sitotiskom. Jedne od prvih umjetničkih plakata s početka 20. st. radio je francuski slikar Henri de Toulouse-Lautrec. Njega je veoma privlačio boemski način života. Često je obitavao u brodelima, a kada se otvorio kabaret Moulin Rouge, od Toulouse-Lautrec su naručili da izradi niz plakata (primjer Slika_4.). Plakati su mu bili nesvakidašnji za ono vrijeme, ali sa jasnim motivima pariškog noćnog života. Njegov rad se smatra sjemenom mnogobrojnim pionirima raznih pokreta, uključujući i svjetski poznatom pokretu pop-art, kao i samom Andy Warhol-u.¹³

Danas plakate obično prave grafički dizajneri i umjesto crteža ili slika koriste fotografiju. Najčešće se sastoji od slike i teksta. Slika mora biti jednostavna, privlačna i pamtljiva, a tekst kratak, jednostavan i jasan sa što čitkijim slovima.

---

¹³ Reference na biografiju: Henri de Toulouse-Lautrec, Biography

Slika_4. Henri de Toulouse-Lautrec, Moulin Rouge, La Goulue, 1891.

4. Street art

Prije nego što je uopće postojao urbani pojam "street arta" postojala je umjetnost na zidu zvana "mural". Mural je strogo rečeno, svaka vrsta slikanja na površini zida ili drugoj velikoj podlozi. Javlja se prije 25 000 god. pr. Krista kao najstariji oblik slikarstva, ranije spomenuto vrijeme Paleolitičke umjetnosti. Tadašnji ljudi na zidovima pećina ili špilja prskanjem boje pljuvanjem ili primitivnim četkama od grana s prirodnim pigmentima radili su likove životinja, radnja, prirode i prirodnih pojava.

Sami korijeni street arta sežu u početak 20. Stoljeća, točnije 1920-te godine kada se razvijaju meksički muralizam (primjer Slika_5.) i turski propagandni plakati. Prvi oblici javili su se 60-tih godina u Americi i to crtežima s natpisima koji su bili ispisani markerima i sprejevima. Sedamdesetih i osamdesetih godina polako se street art širi pa dobiva prvi posvećeni prostor za alternativnu kulturu u kojoj je ujedno bila predstavljena i legendarna GAS izložba (Graffiti Art Success for America). Od devedesetih pa sve do danas, internet oblikuje uličnu umjetnost i pruža joj nove oblike izražavanja. Zahvaljujući digitalnoj tehnologiji, kamerama, video projektorima, pametnim telefonima, kodovima i tabletima, stvoreni su novi oblici ovog umjetničkog izričaja.

Slika_5. Primjer meksičkog muralizma

4.1. Street art danas

Street art možemo smatrati umjetnošću koja napušta bijele zidove galerija te se obraća potencijalnim konzumentima suvremene umjetnosti. Kada je suvremena umjetnost smještena u javni prostor odmah ima i veći dio promatrača. Slučajan prolaznik koji u slobodno vrijeme ne bi svratio u galeriju može ostati zapanjen nekim od street art djela na obližnjem zidu svoga grada. Stavljanjem umjetnosti u kontekst javnog prostora može biti i dvosjekli mač zbog krive interpretacije slučajnog promatrača.

Street art nije ništa drugo nego komunikacija umjetnika sa cjelokupnim društvom svih staleža. Umjetnik koji stvara na javnom zidu i iznosi svoj odnos prema stvarnosti koji napušta svaku dogmu tradicionalnoga te publike, koja reagira. Na taj se način stvara neizravni dijalog te umjetnost iz konzerviranog prelazi u konfrontiranost sa socijalnim okruženjem.

Iako interpretacija umjetnikovog djela često može biti pogrešna ili krivo shvaćena, street art oblikuje stvarnost nekom novom dimenzijom. Ona nevidljivo čini vidljivim. Stari zid ili zgrada koju nitko ne bi primijetio zapne za oko gotovo svakog prolaznika ako je obogaćena nekom novom bojom. Umjetnik na taj način osvježuje svakodnevnicu koja je za većinu ljudi ustaljena na principu *"stanem i čekam da prođe"*¹⁴.

4.2. Vrste street art-a

Razvitkom street arta i načinima izražavanja, razvile su se i neke tehnike odnosno vrste:

1. TRADICIONALNA

Definicija tradiciionalne ulične umjetnosti je djelomično obrazložena definicijom danom 1970-ih godina, odnosi se na slikanje sprejem ili zidnom bojom, uglavnom na površinama koje su javno dobro ili privatni posjedi. Bitna je dostupnost javnosti. Osim potpisa čija umjetnička vrijednost je diskutabilna, česti su i figuralni prikazi.¹⁵

2. ŠABLONE

Koristi se ručno izrađena šablona, uglavnom od papira ili kartona, kako bi se stvorio obris slike koji se može lako reproducirati. Željeni oblik je izrezan u određenom

---

¹⁴ https://www.ipu.hr/content/zivot-umjetnosti/ZU-67-68-2002_032-043_Kalcic.pdf,

Život umjetnosti, Silva Kalčić, Zagreb 2002.

¹⁵ <http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/>, Art radar journal, Erin Wooters Yip, dostupno: 28.9.2016.

materijalu i prenosi se na površinu bojom u spreju ili zidnom bojom nanošenom valjkom.¹⁶

3. STICKER/NALJEPNICE

Također se naziva i sticker bombing, slap tagging i sticker tagging. U kućnoj radinosti izrađenim naljepnicama se uglavnom propagira politička poruka, iznosi komentar kao reakcija na određenu temu ili vrši avantgardna umjetnička kampanja. Sticker art se također smatra podvrstom postmoderne umjetnosti.¹⁷

4. MOZAIK

Trenutno najpoznatiji mozaičar street arta jest Space Invader (primjer Slika_6.), koji je za glavnu tematiku izabrao prvotno likove iz nekoć popularne kompjuterske igrice, te se po njima i nazvao.¹⁸

Slika_6. Space Invader

---

¹⁶ <http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/>, Art radar journal, Erin Wooters Yip, dostupno: 28.9.2016.

¹⁷ <http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/>, Art radar journal, Erin Wooters Yip, dostupno: 28.9.2016.

¹⁸ <http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/>, Art radar journal, Erin Wooters Yip, dostupno: 28.9.2016.

5. VIDEO PROJEKCIJA

Digitalno projektirana kompjutorski manipulirana slika na površinu putem jednog ili više projektor. Spada u neinvanzivne tehnike street arta.¹⁹

6. ULIČNE INSTALACIJE

Rastući su trend u pokretu street arta. Dok se konvencionalne vrste ulične umjetnosti poput grafita izvode na zidnim površinama, ulične instalacije su trodimenzionalni objekti postavljeni u urbani okoliš (primjer Slika_7.). Poput grafita, također su postavljeni bez dopuštenja i stoga tehnički spadaju u vandalizam.²⁰

7. WOOD BLOCKING

Djela naslikana na malim komadima drva, šperploče ili nekog sličnog jeftinog materijala se vijcima apliciraju na ulične znakove. Često se svija stražnja strana vijka kako bi se spriječilo uklanjanje. Dakle, to je grafit koji prekriva znak, plakat ili kakav drugi tip oglasa koji stoji ili visi.²¹

Slika_7. Ulična umjetnost u Beogradu

---

¹⁹ <http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/>, Art radar journal, Erin Wooters Yip, dostupno: 28.9.2016.

²⁰ <http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/>, Art radar journal, Erin Wooters Yip, dostupno: 28.9.2016.

²¹ <http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/>, Art radar journal, Erin Wooters Yip, dostupno: 28.9.2016.

5. Komunikacijsko-socijalni fenomen

Komunikacija je osnovna funkcija medijskog sustava, a osnovno načelo komunikacije jest da *"A" šalje poruku "B" sa nekim učinkom.*"²² Prema profesoru Tihomiru Fischeru postoje dvije osnovne vrste komunikacije: distributivna i interaktivna.

Distributivna: "A" šalje poruku "B", gdje je "B" prima i ne ostvaruje nikakav feedback pošiljatelju "A".

Interaktivna: "A" šalje poruku "B" i "B" odgovara "A", te se "A" i "B" žele razumjeti i surađivati kako bi se ostvarila čim bolja komunikacija.²³

5.1. Komunikacija u društvu

Da bismo ostvarili komunikaciju oslanjamo se na sva osjetila: vid, njuh, sluh, dodir i okus. Ne možemo ne komunicirati s okolinom oko nas. Svaki pokret, izjava, izraz lica kod ljudi, ali i životinja predstavlja neku vrstu komunikacije. Da bi komunikacija bila ostvariva postoje niz nepisanih pravila kojih se svi pridržavamo. Ta pravila učimo od malena i usađuju ih nam roditelji i osobe koji su dio našeg djetinjstva. Različite kulture imaju različita kulturološka načela, pa tako i pravila ponašanja i komunikacije. Na primjer: u Japanu je pristojno srkati tijekom jela rezanaca i ostaviti u tanjuru hranu nakon jela kao znak poštovanja da je bilo ukusno. Dok u Engleskoj je nepristojno ostaviti hranu na tanjuru, već je pristojno kao znak poštovanja domaćina pojesti sve što vam je na tanjuru. Do neshvaćanja u komunikaciji, odnosno shvaćanja krive poruke najčešće dolazi kada se susretnemo sa ljudima različite vjerske, socijalne, etničke i obrazovne pozadine.

Do neshvaćanje dolazi i kod komuniciranja sa kolegama s fakulteta ili posla koji nisu različite vjerske, socijalne, etničke ili obrazovne pozadina naspram nas. Često se nenamjerno dovodimo u nezgodne situacije gdje krivo protumačimo dobivenu, odnosno poslanu poruku. Do tog fenomena dolazi na dnevnoj bazi u našim životima iako toga ponekad nismo ni sami svjesni. Ponekad se tako dovodimo u nezgodne situacije koje većina ljudi želi izbjeći. Često te male nesporazume ignoriramo i brzo ih rješavamo, te se ne zamaramo pamćenjem istih.

---

²² bilješke iz srednje škole s predavanja prof. Tihomira Fischera, 2009.

²³ bilješke iz srednje škole s predavanja prof. Tihomira Fischera, 2009.

5.2. Vizualna komunikacija

U današnje vrijeme jedna od najvažnijih komunikacija je upravo vizualna, jer se njome koristimo na dnevnoj bazi. Živimo u vizualnom svijetu, svaki proizvod prepoznamo po boji i etiketi prije nego što smo vidjeli i pročitali natpis. Tijekom gledanja televizijskih reklama možemo već u prvih deset sekundi prepoznati o kojem se proizvodu radi. Ponekad se dogodi da nas proizvod iznenadi svojom inovativnošću tijekom reklamiranja na TV-u ili plakatima.

*"Mašta radi svašta."*²⁴

Upravo na maštu ciljaju grafički dizajneri koji osmišljavaju plakate ili reklame. Kad nam nešto zapne u glavu, odnosno kad nas se nešto toliko dojmi tada želimo to ispričati i prenijeti drugim ljudima u našem životu. Iako nama jedna poruka može simbolizirati i predstavljati jedno značenje, kad je ispričamo drugima ona u njihovim glavama, mašti se nerijetko percipirati na subjektivan i drugačiji način od našeg doživljaja te informacije. Upravo zbog čestih višeznačnosti u verbalnoj i vizualnoj komunikaciji dolazi do krivog tumačenja poslane i dobivene poruke. Tad se javlja nesporazum.

Nesklad između izvornog značenja primljene poruke i onog doživljenog s naše strane nazivamo nesporazum u komunikaciji. On se može riješiti sa detaljnijim objašnjavanjem primljene poruke. Saznanjem točne definicije poruke, prvotni doživljaj ne nestaje. Na nama ostaje što ćemo uraditi sa njime.

Ponekad se može javiti nesklad primljene i definirane poruke u našoj mašti. Iako znamo točnu definiciju dobivene poruke dogodi se da mašta proradi i ona sama percipira određeni dio poruke, zasebno ne uzimajući u obzir ostatak poruke. Tad se javljaju nestvarne, zabavne, zanimljive, nemoguće slike u našim glavama koje trenutno mogu zbuniti primatelja poruke.

Crtež nam daje tu mogućnost ne definiranja crtanog objekta, pojma ili ideje. Ostavlja veliki prostor gledaocu da sam uđe u njega i istraži moguće finalne ishode crteža. On tada prelazi iz pasivnog u aktivnog promatrača koji određuje finalni izgled rada u svojim mislima odnosno mašti. Daje mu osobnu, subjektivnu poruku koja ovisi u cijelosti o njegovom dotadašnjem iskustvu, odgoju, kulturnoj pozadini, ali i trenutnom raspoloženju. Tu dolazi do komunikacijskog sraza između umjetnika i promatrača. Promatrač može negirati idejnu poruku crteža ili je prihvatiti i razmotriti mogući drugačiji ishod od onog dobivenog na prvi pogled.

---

²⁴ Stara narodna poslovice

6. Praktični dio

6.1. Koncept

U praktičnom djelu završnog rada odlučio sam prikazati česte višeznačnosti u vizualnoj i verbalnoj komunikaciji koje nerijetko rezultiraju nesporazumima. Svi smo svjesni višeznačnosti informacija koje nas okružuju, te je upravo to sve češće tema koje se svi dodirujemo. Vizualizacijom konkretnih primjera potencijalnih nesporazuma i neočekivanih tumačenja (primjer Slika_8.), želim ukazati na komunikacijsko-socijalni fenomen i medijski ga elaborirati.

Komunikološka i likovna razrada spomenutih fenomena se prikazuje u obliku crteža koji prikazuju momente potencijalnih nesporazuma gdje momente isključivosti: "ILI-ILI" značajski podižu na razinu: "I-I". Mogući nesporazum se percipira tako da se potencijalna tumačenja umnožuju i nastavljaju komunikaciju gdje bi ona inače zamrla (primjer Slika_9.).

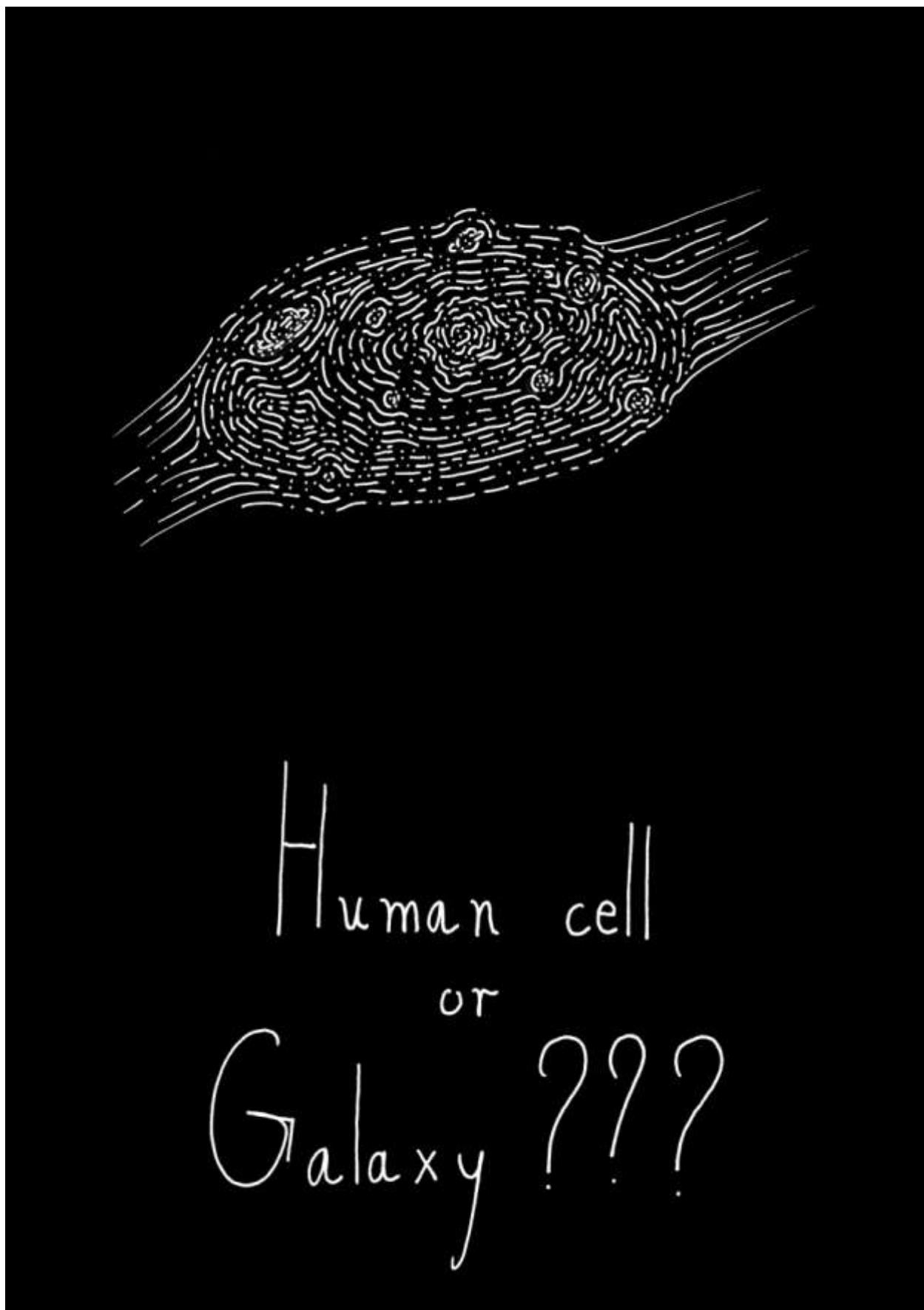
Osmijeh je nerijetko jedini odgovor koji dobivamo od ljudi kada nas ne razumiju. Takav odgovor sam po sebi je humorističan, osmijeh sam po sebi je jedna od najpozitivnijih radnji koje možemo uputiti nekome. Samo jedan osmijeh nekome može uljepšati cijeli dan ili pak nedostatak osmijeha pokvariti dan. Kako sa vizualnog tako i sa verbalnog aspekta jako je bitan humor. Humorom se apsurd kao semantičko-komunikacijski fenomen koristi kao sredstvo nastavka, a ne prekida komunikacije.

Finalni produkt rada se manifestira primjenom crteža na zid u obliku murala, dijeljenjem naljepnica na kojima se nalaze crteži sa verbalno vizualnom porukom, digitalnim otiskivanjem na majce i platnene torbe, ili bilo koji predmet koji je dio ljudske svakodnevice kao što su bilježnice, skateboard-i ili neki od predmeta koji mi padnu pod ruku.

Šta's stisla?

Slika_8. Primjer crteža 1

Slika_9. Primjer crteža 2

6.2. Tehnika

Za tehniku izvođenja ideje sam odabrao crtež rapidografom, jer želim dobiti crtež koji podsjeća na grafiku koja mene osobno fascinira od prvog susreta u srednjoj školi. Više od same grafike fasciniran sam grafičkim otiscima bakropisa i bakroreza, detaljima linija, crtica i točkica. Tu fascinaciju sam pokušao imitirati raznim medijima kao što su olovka, ugljen, rapidograf, tuš, tempere, marker i slično. Kroz traženje savršene tehnike sam otkrio kako mi najbolje leži tehnika rapidografom (primjer Slika_10.). Smatram da njime mogu najvjernije imitirati linijske otiske bakroreza. Pomoću linijskog crteža dobivam željeni efekt. Neki crteži se sastoje od gušćih, a neki od rjeđih linija, crtica i točkica.

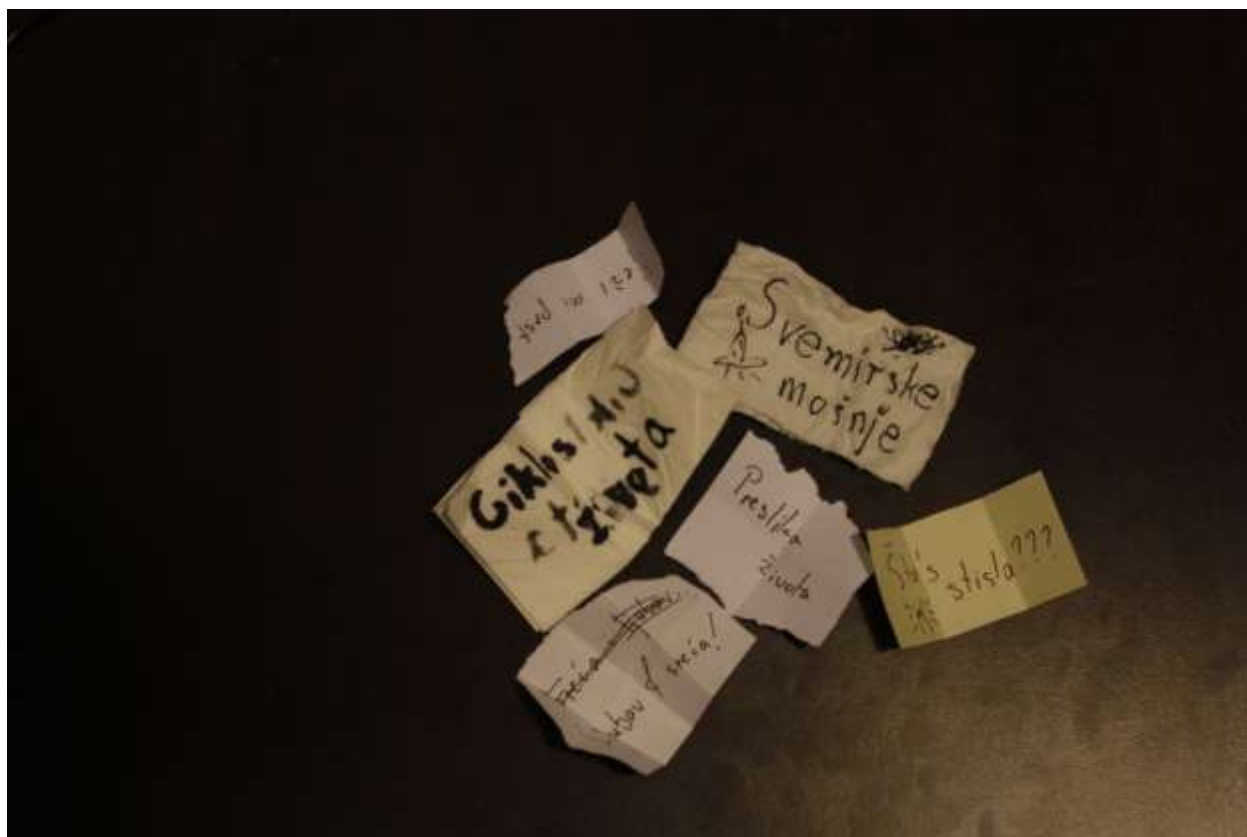

Slika_10. Primjer korištenih rapidografa

6.3. Odbačene misli

Pošto sam koncept rada zahtjeva da se nesporazumi dogode nenamjerno i neizazvani od moje strane kao autora ovog projekta, prikupljanje je išlo polako kroz cijelu prošlu godinu. Događalo se to spontano i samo od sebe. Najčešće sam bilježio verbalne nesporazume, jer najviše razmišljamo o komunikaciji kad s nekim komuniciramo verbalno, riječima. Kad previše razmišljamo tada i najviše griješimo, te tada dolazi do najviše nesporazuma.

Za bilježenje nesporazuma sam koristio što mi se našlo pri ruci, od malih komadića papira pa sve do poruka i opcije bilješke na mobitelu (primjer Slike_11.). Trudio sam se da zabilježim čim više ključnih riječi iz kojih se može izvući više od jednog značenja. Ovo prikupljanje nije teklo strogo po planu, nekada se dogodilo da sam u jednom danu zabilježio dva ili više nesporazuma, a nekad je prošao i tjedan bez ijednog. Nisam bilježio sve nesporazume, samo one koji su u meni pokrenuli maštu i stvorili neku svoju sliku nevezanu uz temu priče.

Slika_11. Primjer spremljenih papirića

6.4. Interakcija u medijski prostor

Svojim finalnim produktom završnog rada ne tražim nikakvu reakciju od ljudi, samo stavljam rad u medijski prostor gdje je on prepušten na milost i nemilost ljudima koji mogu ili ne moraju reagirati na njega. Nemam nikakav utjecaj na to hoće li moji radovi i moja interakcija izazvati ikakvu reakciju kod ljudi. Ja sam tu samo kao ilustrator nesporazuma koji pušta te ilustracije među ljude gdje oni mogu i ne moraju izazvati nekakvu njihovu reakciju.

Kroz murale, naljepnice, majice i platnene torbe želim doprijeti do ljudi i potaknuti na humor i razmišljanje da nesporazum ne mora nužno biti loša stvar. U tome sam si uzeo potpunu umjetničku slobodu da to prenesem na svoj jedinstven i unikatan način. Finalni produkt su crteži otisnuti, nacrtani ili ostavljeni u nekom medijskom prostoru, odnosno svakodnevnom prostoru ljudi.

6.4.1. Mural na kućicama

Kako bi idejnu formu sinergije verbalnog i vizualnog ostvario u nekom medijskom prostoru, odlučio sam se prijaviti na lokalni festival pod nazivom "Street art festival", u daljnjem tekstu "SAF". Kroz "SAF" je idejna forma zaživjela i u medijskom prostoru te kao takva ostvarila svoj puni potencijal. Dakako bile su potrebne neke preinake, odnosno dodatne razrade originalnih predložaka. Čar sudjelovanja je da organizatori predlažu umjetniku zid koji bi on trebao oslikati. Ja sam dobio 4 manje kućice (primjer Slika_12. i Slika_13.), koje je bilo potrebno cijele oslikati. Kako bih ostvario puni potencijal svoje idejne forme, morao sam crteže modificirati kako bi imali smisla iz bilo kojeg kuta gledanja. Tako da su se na prednjoj strani kućica koja je površinski manja, likovnom razradom na licu mjesta obogatila verbalno vizualna sinergija (primjeri Slika_14., Slika_15., Slika_16. i Slika_17.).

Iako je došlo do malih preinaka, idejna forma je ostala ista, te se nije izgubila prvobitna ideja projekta (primjer Slika_18., Slika_19., Slika_20., Slika_21., Slika_22., Slika_23., Slika_24. i Slika_25.).

Slika_12. Proces izrade murala

Slika_13. Prikaz gotovih murala

Slika_14. Prva kućica s prednje strane

Slika_15. Druga kućica s prednje strane

Slika_17. Treća kućica s prednje strane

Slika_16. Četvrta kućica s prednje strane

Slika_18. Prva kućica s stražnje strane

Slika_19. Druga kućica s stražnje strane

Slika_21. Treća kućica s stražnje strane

Slika_20. Četvrta kućica s stražnje strane

Slika_22. Sve kućice s prednje strane

Slika_23. Detalj murala

Slika_25. Prikaz murala

Slika_24. Veliku posjećenost i ugodno druženje je obilježilo "SAF" festival

6.5. Nastanak i realizacija

Cijeli proces projekta kreće prikupljanjem nesporazuma, taj prvi dio je ujedno i vremenski najduže trajao i još traje, jer ne mislim stati i prestati prikupljati razne nesporazume oko sebe. Nakon prikupljanja verbalno-vizualno višeznačnih definicija, trebalo ih je realizirati na papiru. Ovaj dio procesa ovisi o mojoj mašti i inspiraciji. Tu i tamo samo došao do kreativne blokade gdje ma kako zanimljivi verbalni nesporazumi bili, jednostavno nisu poticali nikakve iskre kod mene. Svaki rad sam pokušao raditi u jednom pokušaju. Nisam radio više različitih ilustracija za jednu izjavu, niti sam mijenjao izjave da bi ih lakše prenio na papir. Ovdje dolazimo do kraja prvog velikog djela realiziranja nesporazuma.

Nakon realiziranja većeg broja crteža, odlučio sam se za neke male modifikacije. Te modifikacije uključuju poravnanje, teksta i ilustracije na sredinu papira, izjednačavanje veličine teksta sa veličinom ilustracije i obrnuto, te ovisno o motivu nacrtane ilustracije pretvorbu u negativ po potrebi. Spomenute modifikacije sam radio isključivo u Adobe Photoshop programu.

Sljedeći korak je bila realizacija crteža na naljepnice. Naljepnice neću lijepiti sam nego sam ih odlučio dijeliti i prepustiti ljudima da odluče što će sa njima napraviti. Možda će neke zalijepiti negdje usput, neki će možda svoje spremati za neko drugo, bolje vrijeme ili ih zalijepiti na svoja draga mjesta daleko od očiju javnosti, a neki će lako moguće svoje izgubiti.

Sasvim nenadano sam se prijavio na "SAF" te dobio priliku izraditi četiri murala na četiri male, ali visoke kućice. Naravno brzo sam odlučio da će to biti odličan dodatak ovom projektu. Istovremeno sam dobio priliku doživjeti iz prve ruke reakcije ljudi na svoje ilustracije. Odlučio sam ne objašnjavati što one predstavljaju niti da su murali dio nekog projekta osim "SAF" festivala. Reakcija ljudi je bila veoma pozitivna i mnogo ih je vidjelo neke svoje vizije kako u verbalnom tako i u vizualnom dijelu tih murala.

Potaknut pozitivnom reakcijom odlučio sam tiskati crteže na majice i platnene torbe. Ova ideja primjene nije zaživjela u punom sjaju zbog ograničenih financijskih sredstava.

7. Zaključak

Zašto nesporazum doživljavamo kao nešto loše?

Nesporazum je loš isključivo u komunikaciji. On nam pokazuje da imamo još mnogo toga za doživjeti i shvatiti. Prava škola i pravo učenje počinje tek po završetku studija, jer tad odlazimo u svijet i upoznat ćemo tek ljude sa različitim vjerskim, socijalnim, etničkim i obrazovnim pozadinama. Ako već sad nesporazum doživljavamo kao nešto loše, tad će nam biti teško uklopiti se u neku novu radnu sredinu ili uopće funkcionirati s ljudima.

U završnom radu želim prikazati upravo te situacije nesporazuma. Želim ukazati na to da stanje nelagode ne mora biti i stanje neugode nego može biti na zanimljiv, kreativan i humorističan način prikazano. Stanje nelagode je kada smo izvan fokusa, odnosno dezorijentirani. Kroz ove posljednje tri godine fakulteta upoznao sam mnogo ljudi iz cijele države koji imaju drugačiju socijalnu i obrazovnu pozadinu. Nerijetko se javljala nelagoda u verbalnoj, ali i vizualnoj komunikaciji. Često su te situacije završile kiselim osmijehom i neizrečenom nelagodom.

Upravo te situacije sam bilježio kako verbalno tako i vizualno. Bilo da je s moje kao pošiljatelja poruke ili primateljeve strane došlo do krivo protumačene poruke ili obrnuto ili pak situacije gdje sam ja bio treća strana koja nije sudjelovala u toj komunikaciji.

Veliku ulogu ima humor kao prijelaz iz neugodnosti i nelagodnosti do ugone i zadovoljstva. Smatram da su upravo ti fenomeni krivo protumačenih poruka izrazito vrijedni i da se kroz njih možemo najviše razvijati.

U Koprivnici 30.rujna 2016.

Nikola Sinković

---

8. Literatura

Knjige:

- [1] Matko Peić, "Pristup likovnom djelu", Školska knjiga, Zagreb 1990.
- [2] Germain Bazin, "Povijest umjetnosti", Naprijed, Zagreb 1968.
- [3] Dr. Jadranka Damjanov, "Likovna umjetnost II.dio", Školska knjiga, Zagreb 2008.
- [4] Radovan Ivančević, "Stilovi razdoblja života I, Od Paleolitika do Predromanike", Profil, Zagreb 2009.
- [5] Frane Paro, "Grafika, marginalije o crno-bijelom", Mladost, 1991.

Internet izvori:

- [6] <http://www.citati-izreke.net/Ma%C5%A1ta.html> – Citati-izreke
- [7] <http://www.brainyquote.com/quotes/keywords/drawing.html> – Brainy quote, Drawing Quotes
- [8] <http://www.vam.ac.uk/content/articles/w/what-is-drawing/> – Victoria and Albert Museum, What is Drawing?
- [9] <http://www.biography.com/people/henri-de-toulouse-lautrec-9509115#synopsis> – bio., Henri de Toulouse-Lautrec Biography
- [10] https://www.ipu.hr/content/zivot-umjetnosti/ZU-67-68-2002_032-043_Kalcic.pdf – Život umjetnosti
- [11] <http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/> – Art radar journal, What is Street Art? Vandalism, graffiti or public art – Part I

Dodatna literatura:

- [12] bilješke iz srednje škole s predavanja prof. Tihomira Fischera, 2009.
- [13] Stara narodna poslovice

Popis slika

Slika_1. Spilja Lascaux (Dordogene).....	10
Slika_2. Kost iz Predmosta.....	11
Slika_3. Gustave Doré, Don Quixote, ploča_1	14
Slika_4. Henri de Toulouse-Lautrec, Moulin Rouge, La Goulue, 1891.	16
Slika_5. Primjer meksičkog muralizma.....	17
Slika_6. Space Invader	19
Slika_7. Ulična umjetnost u Beogradu	20
Slika_8. Primjer crteža 1	24
Slika_9. Primjer crteža 2	25
Slika_10. Primjer korištenih rapidografa.....	26
Slika_11. Primjer spremljenih papirića	27
Slika_12. Proces izrade murala	29
Slika_13. Prikaz gotovih murala	29
Slika_14. Prva kućica s prednje strane	30
Slika_15. Druga kućica s prednje strane.....	30
Slika_16. Četvrta kućica s prednje strane.....	30
Slika_17. Treća kućica s prednje strane	30
Slika_18. Prva kućica s stražnje strane.....	31
Slika_19. Druga kućica s stražnje strane	31
Slika_20. Četvrta kućica s stražnje strane	31
Slika_21. Treća kućica s stražnje strane	31
Slika_22. Sve kućice s prednje strane	32
Slika_23. Detalj murala	32
Slika_24. Veliku posjećenost i ugodno druženje je obilježilo "SAF" festival.....	33
Slika_25. Prikaz murala.....	33

Prilozi

Uz završni rad prilažem seriju od dvadesetak predložaka smještenih u ručno izrađenoj mapi, primjere majica i platnenih vrećica crne i bijele sa otisnutim predlošcima u pozitivu i negativu. Te dvadesetak primjera "stikera", naljepnica u pozitivu i negativu.